

osvěty — komisařem byl přítel avantgardních umělců Lunačarskij). Ve výboru byli Kandinskij, Altman, Rozanovová a další. Na nové škole výtvarného umění v Petrohradě (SVUMAS), která nahradila Akademii výtvarných umění, byli pedagogicky činní Altman, Puni, Petrov-Vodkin, později Tatlin, Malevič a Šterenber. Na podobné škole v Moskvě (VCHUTEMAS) působili Malevič, Tatlin, Kandinskij, Rozanovová, Pevsner, Udaltceová, Baranov-Rossině a jiní. Ve Vítěbsku byl ředitelem výtvarného institutu Chagall a po něm Malevič. Malevič založil tamtéž suprematický atelier, jehož členy byli mimo jiné Suetin a Čašnik. První vytvořil nejhodnotnější ukázky tzv. agitacního porculánu, druhý patřil k nejprůbojnějším zakladatelům moderní sovětské uměleckopřemyslové produkce. Velmi aktivní činnost v mladé sovětské armádě vyvíjel Filonov, který hned po revoluci navrhl, že vytvoří cyklus žánrových obrazů, věnovaných vítěznému ruskému proletariátu. Tatlin, Anněnkov a Mejerchold organizovali revoluční představení s účastí vojenských útvarů a mládeže. Později k nim přibyl Ochlopkov, jenž také navrhoval pro masová představení moderní typy amfiteátru. K tvůrcům avantgardní scénografie patřili bratři Vesninové, Rabinovič, Exterová, Popovová aj. Erenburg redigoval časopis *Věc*, mezi jehož spolupracovníky byli Majakovskij, Malevič, Mejerchold, Tatlin, Rodčenko aj. Četní avantgardní umělci a jejich žáci na VCHUTEMASU a SVUMASu zajížděli do nejdlehlých míst sovětského státu (byly to tzv. „komandirovki“), aby tam propagovali ideje Říjnové revoluce i avantgardní tvorbu. Není možno vyčíslit v tomto příspěvku všechny události a všechna jména. Ale i tento stručný přehled naznačuje, kolik tu bylo spontánní, nadšené práce předních představitelů nejen ruské, ale i světové avantgardy (protože uvedení umělci patří z velké části mezi nejvýznamnější postavy světové avantgardy) při budování základů mladé sovětské kultury.

Erenburg napsal ve svých vzpomínkách: „Někdy jsem vzpomínal na Rotundu, na Picassa a na Modiglianiho, na naše umělecké spory. Bože, jak to bylo vzdálené! Zkusil jsem napsat Chantalové, ale hned jsem dopis roztrhal: do jiného světa se nedá psát. I kdyby ten dopis dostala, nikdy by nepochopila, co se se mnou děje . . .“ (I. Erenburg, *Lidé, roky, život I*, Praha 1962).

Ruští avantgardní umělci věřili v možnost niter-

ného spojení umělecké revolty s revolucí společenskou. A přestože tyto představy byly často naivní, našly sympatie v řadách pokrokové tvůrčí inteligence na celém světě.

Pro západní pokrokovou inteligenci bezprostředně po vítězství Října jsou charakteristická slova Romaina Rollanda: „Tragická zkušenost těch pěti let 1914—1919, jak se mi tehdy vtiskla do mozku a jak ji zrcadlí mé dvě knihy *Nad vřavou válečnou* a *Předchůdci*, se tedy kolem polovice roku 1919 končí ve stadiu očekávání. Jednak si ještě uchovávám naději, že se mi podaří vybudovat pevný hrad mezinárodního ducha, bez hranic, na základech svobodného, ničím nezkaleného a neohroženého individualismu (tato naděje byla ostatně blížká i některým ruským avantgardním umělcům, zvláště Malevičovi, Kandinskému, Gabovi a Pevsnerovi — poznámka D. K.), jednak však střelka mého kompasu ukazuje k severu — k cíli, k němuž kráčí předvoj Evropy, hrdinští revolucionáři ze SSSR: k sociální i morální přestavbě lidstva!“ (R. Rolland, *Patnáct let bojů*).

O ohlasu Říjnové revoluce v řadách pařížské avantgardy podal svědectví Ilja Erenburg v týchž vzpomínkách. Picasso se chystal do SSSR. Gleizes vytvořil návrh na výzdobu moskevského nádraží. F. Léger toužil po spolupráci s moskevskými divadly, ilustroval knihu Blaise Cendrarse *Konec světa*, líčící zánik kapitalismu. Rivera se zajímal o možnost cesty do SSSR. Salmon napsal báseň *Prikaz*, v níž oslavoval hrdinství ruského lidu.

Ideje Října však byly zvláště přitažlivé pro mezinárodní architektonickou avantgardu, která marně hledala v kapitalistických podmínkách možnosti realizace velkých urbanistických a stavebních koncepcí. Proto přijíždí do SSSR celá řada předních světových architektů (dokonce na přelomu 20. a 30. let, kdy se přiosťrují administrativní zásahy konservativních kruhů v SSSR do moderní tvorby). Na krátkou dobu zastávají významné funkce ve vedení sovětských architektonických organizací. Byli to například Ernst May z Frankfurtu nad Mohanem, Hannes Meyer (ředitel Bauhausu v letech 1927—1930), André Lurçat z Paříže, Hans Schmidt z Basileje, Mart Stam z Holandska, Čechoslováci Josef Špalek, Jaromír Krejcar, František Sammer a jiní. Do SSSR přijíždí také Le Corbusier, autor paláce Centrosojuzu a některých dalších staveb v Moskvě, účastník soutěže na budovu Paláce sovětů. Jeho nejvelko-